

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет іноземних мов

Кафедра німецької філології

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ**

Другий (магістерський) рівень

Освітня програма
«Німецька мова і література»

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація
«035.043 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – німецька»

Галузь знань
03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “27” серпня 2021 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Міжкультурна комунікація (вибіркові дисципліни / загальна підготовка)
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Викладач (-і)	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології Остапович Олег Ярославович
Контактний телефон викладача	050 513 96 01
E-mail викладача	oleg.ostapovych@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	денна, заочна, дистанційна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://ceeq.pnu.edu.ua www.d-learn.pnu.edu.ua http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Відповідно до Плану-графіку контролю самостійної роботи викладачами кафедри, на якій читається дисципліна
2. Анотація до курсу	
Навчальна дисципліна «Міжкультурна комунікація» знайомить студентів із проблематикою позамовного, фонового змісту мовної комунікації, основними концепціями та теоріями, які аналізують комунікативні труднощі, зумовлені культурними та ментальними відмінностями між комунікантами. Курс підсумовує базові теоретичні знання з історії мови, лексикології, прагмалінгвістики, трансляторики, лінгвістики тексту, когнітивної лінгвістики, мовної дидактики, зарубіжної літератури, психології, філософії та надає їм практичного комунікативного спрямування.	
3. Мета та цілі курсу	
Курс має на меті формування, попри суто мовну та лінгвокраїнознавчу, інтегральної культурно-комунікативної компетентності майбутніх викладачів двох іноземних мов та перекладачів. Ця мета досягається через аналіз базової культурно-кумулятивної та культурно-дискурсивної функції мови та базових понять фонових знань, культурного компонента семантики, національної мовної картини світу, культурних пресупозицій та етностереотипів, лексичних реалій, трансляторних лакун, мовних та культурних символів, алюзій вертикального контексту.	
4. Компетентності	
4.1. Загальні компетентності Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності). Здатність генерувати нові ідеї (креативність). 4.2. Фахові компетентності Здатність демонструвати знання сучасної наукової парадигми в галузі мовознавства і літературознавства, методологічні принципи і методичні прийоми лінгвістичного дослідження. Здатність до критичного осмислення історичних надбань та новітніх досягнень філологічної науки. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації: мовознавства, літературознавства тощо; здатність вільно користуватися фаховою термінологією в обраній галузі філологічних досліджень Здатність аналізувати, реферувати, коментувати й узагальнювати результати наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних дослідників, використовуючи сучасні методики і методології. Здатність ефективно й компетентно брати участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації) в галузі філології.	

Здатність до ефективного іншомовного, а також міжособистісного спілкування у навчанні та професійній діяльності.					
5. Результати навчання					
Демонструвати належний рівень володіння державною та німецькою мовами для здійснення письмової та усної комунікації, зокрема в професійному й науковому спілкуванні.					
Застосовувати сучасні методики та інноваційні технології для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукового дослідження в конкретній філологічній галузі.					
Проявляти толерантність і повагу до іншого (раса, національність, релігія тощо).					
Розуміти і дотримуватися міжособистісних, міжкультурних, соціальних і професійно-етичних норм спілкування з іншими людьми у соціально-побутових та виробничих умовах.					
Цінувати різноманіття та мультикультурність світу й керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу та співробітництва.					
Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення, аргументуючи власну думку.					
Володіти експресивними, емоційними, логічними засобами мови та здатністю спрямовувати їх для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.					
Здійснювати міжмовну і міжкультурну усну та письмову комунікацію, обмін інформацією в різних галузях шляхом перекладу різноманітних за змістом та жанром текстів німецької (іноземними) та українською мовами.					
Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.					
Здійснювати науковий аналіз мовного й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.					
Дотримуватися правил академічної доброчесності.					
6. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			12		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			18		
самостійна робота			60		
Ознаки курсу					
Семестр		Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
3		035 Філологія	2	вибірковий	
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
1. Interkulturelle Kommunikation als wissenschaftliche Disziplin	Лекція, семінар	1, 2, 3, 14, 16	2	5	Вересень
1					
1. Der Begriff «Interkulturelle Kommunikation».					
2. Gegenstand und Aufgaben der					

Interkulturellen Kommunikations-theorie 3. Interkulturelle Kommunikations-theorie und verwandte Wissenschaften. 4. Methodik der interkulturell kommunikativen Forschung . 5. Grundbegriffe der Interkulturellen Kommunikation . 6. Entwicklungsgeschichte und Vertreter der Interkulturellen Kommunikations-theorie					
2. Das Problem des nationalen sprachlichen Weltbildes. 1. Geschichte der Konzepte von Sprache und Kultur. 2. Relativistische und kontinistische Sprachtheorien. 3. Hypothese der sprachlichen Relativität. 4. Hypothese der sprachlichen Additivität. 5. Wechselbeziehungen zwischen dem begrifflichen und sprachlichen Weltbild.	Лекція, семінар	4, 7, 11, 18, 24, 25, 26, 27	2 1	5	Вересень
3. Realienwörter als	Лекція,	1, 2, 3, 6, 10,	2	5	Вересень

sprachliche Repräsentanten der Hintergrundkenntnisse 1. Der Begriff der Hintergrundkenntnisse in allgemeiner Linguistik, Pragmatik und Translatorik. 2. Definition und Merkmale der Realien. Realien- Tatsachen und Realien- Wörter. 3. Realienwörter und äquivalenzlose Lexik. 4. Begrifflich - denotative und konnotative Hintergrundrealien. 5. Klassifikation der Realienwörter 6. Übersetzung der Realienwörter	семінар	14, 22	1		
4. National-kulturelle Komponente der Semantik 1. Linguolandeskundliche und linguokulturelle Theorie des Wortes. Begriffliche und konnotative Seme. 2. Linguokulturologische Analyse der lexikalischen Semantik 3. National-kulturelle Komponente der Semantik. Ihr gnoseologischer und ontologischer Status. 4. Denotativer, signifikativer und konnotativer Bezug der national-kulturellen Komponente der Semantik. 5. Ausdrucksebenen der der national-kulturellen Komponente der Semantik in der Bedeutungsstruktur der Phraseologismen.	Лекція, семінар	5, 10, 12, 13, 22	2 1	5	Вересень
5. Linguokulturelle Komponente der sprachlichen Kommunikation 1. Bedeutung der kulturell relevanten Aspekte im Sprechen und Verständnis. 2. Falsche Freunde des	Лекція, семінар	1, 2, 3, 6, 10, 12, 14, 16, 20, 22, 29	2 1	5	Вересень

Übersetzers und ihre Kulturspezifika. 3. Symbole der mentalen Kultur und ihre Explizierung in Sprache und Rede. 4. Ethnospezifische Stereotype und Klischees in sprachlicher Kommunikation.					
6. Internationalisierung des Wortschatzes der europäischen Sprachen 1. Internationalisierung als sprachliche Universalie. 2. Historische Faktoren der Internationalisierung. 3. Globalisierung der Wirtschaft und ihre sprachlichen Folgen. 4. Entwicklung vom Internet und ihre Widerspiegelung in der Sprache.	Лекція, семінар самотійна робота	1, 2, 3, 10, 12, 14, 15, 16, 22, 28	2 1	5	Вересень
7. Gesellschaftlicher Fortschritt und seine Widerspiegelung in der Sprache Geschichte der Nation im ethnospezifischen Wortschatz 1. Kulturgeschichtliche Wechselhaftigkeit der Sprache und Rede. 2. Altgermanische Kulturschätze in gegenwärtigen germanischen Sprachen und Epoche des feudalen Mittelalters im germanischen Wortschatz. 3. Onymische Lexik als Quelle der kulturgeschichtlichen Information.	Лекція, семінар самотійна робота	1, 2, 3, 10, 12, 14, 15, 16, 22	2 1	5	Жовтень

4. Das Wesen der Neologie. Ihre historischen und sozialen Faktoren. 5. Neologismen als Entlehnungen, Neubildungen und Derivate. 6. Modewörter und Wörter des Jahres als Merkmale der historischen Epoche.					
8. Vertikaler Kontext als historisch-philologischer Aspekt des Textes 1. Wichtigkeit des kulturhistorischen Hintergrundwissens für das Verstehen und Übersetzen des fremdsprachigen Textes. 2. Literarischer Titel als komplexe Quelle der Kulturbezogenen Information. 3. Der Begriff des vertikalen Kontextes. Seine Komponenten und pragmatisches Potential. 4. Komplexe kulturelle Konnotation des Textes als des Ganzen. 5. Übersetzung der idiomatischen Wendungen in literarischen Texten und ihre Kulturrelevanz	Лекція, семінар самостійна робота	1, 2, 3, 10, 12, 14, 16, 22	2 1	5	Жовтень
9. Nationale Sprachvarietäten 1. Deutsch als plurizentrische Sprache 2. Theorie der nationalen Sprachvarietäten 3. Der Begriff der national-staatlichen Varietät der Standardsprache. 4. National-staatliche Varietät der Standardsprache und regionale Varianten, Dialekte und Mundarten. Besonderheiten des Österreichischen Deutsch und des Schweizer Deutsch auf phonologischer, orthographischer, morphologischer, syntaktischer und	Лекція, семінар самостійна робота	8, 9, 17, 19, 21, 23	2 1	5	Жовтень

lexikalischer Ebene.					
10. Paralinguistische, orthographische, translatorische und lexikographische Aspekte der interkulturellen Kommunikation 1. Kulturspezifika der Gesten und ihres sprachlichen Ausdrucks. 2. Graphische Bezeichnungen und Abkürzungen als Träger der Kulturspezifika. 3. Linguolandeskundliche und linguokulturelle Aspekte der mündlichen Synchronübersetzung. Linguolandeskundliche und linguokulturelle Wörterbücher als angewandtes Problem.	Лекція, семінар самостійна робота	1, 2, 3, 5, 6, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 22	2 1	5	Жовтень

7. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт „9.3. Види контролю” Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»). Участь в роботі впродовж семестру/залик - 100 Поточний контроль включає: тестування, виконання практичних завдань, самостійну роботу, усне опитування, реферат, доповідь, дистанційне навчання – тести. Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті. Допуск до заліку становить максимум 50 балів, бал за складання заліку (підсумковий контроль) становить максимум 50 балів. Студент, який не набрав 25 балів, до заліку за відомістю №1 не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної сесії студент користується повторним правом отримати допуск на складання заліку за відомістю №2 на консультаціях викладача (перескладання пропущених тем, виконання індивідуальних завдань).
Вимоги до письмової роботи	Передбачене одне письмове підсумкове тестування, яке охоплює 50 завдань, з них кожне оцінюється по 0,5 балів (максимальна кількість балів – 25). Зразок підсумкової контрольної роботи (тесту) наведено в робочій програмі
Семінарські заняття	Усні відповіді, реферат, виступ, тести, доповідь, дистанційне навчання. Оцінюються по п'ятибальній системі

	Оцінюється відвідуваність усіх 5 занять упродовж семестру за 5-бальною шкалою. Максимальна кількість 25 балів розраховується як середнє арифметичне усіх занять з ваговим коефіцієнтом 1.
Умови допуску до підсумкового контролю	Позитивні оцінки з поточного контролю знань за змістовними модулями (оцінювання роботи студента під час практичних занять; поточне тестування після вивчення розділу; реферат) При виставленні допуску до заліку (максимум 50 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час контактних (аудиторних) годин, при виконанні завдань для самостійної роботи, а також бали підсумкового тестування.

8. Політика курсу

Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється студентові за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання практичних завдань, підсумкове тестування, самостійну роботу (модуль 1) та бали, отримані під час заліку (модуль 2). Допуск до заліку передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів).

Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного, модульного та підсумкового контролю.

При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання письмових завдань; списування та плагіат, а також результати відпрацювання з поважної причини пропущених занять.

На консультаціях викладача студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до практичних занять і письмової роботи.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до [Положення 1](#) і [Положення 2](#)

9. Рекомендована література

Основна

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. - 2-е изд. - М.: Сов. энцикл., 1969. - 607 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич.. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
3. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич. –К. : Довіра, 2007. – 205 с.
4. Брутян Г. А. (1968) Гипотеза Сепира-Уорфа. — Ереван: Луйс.
5. Верецагин Е. М., Костомаров В. Г. Лингвострановедческая теория слова. - М.: Рус. яз., 1980. - 320 с.
6. Влахов С. , Флорин С. Непереваемое в переводе. - 2-е изд., испр. и доп. - М.: Высш. шк., 1986. - 416 с.
7. Гумбольдт В. фон. О различии строения человеческих языков и его влияния на духовное развитие человечества // Избранные труды по языкознанию. - М., 1984. - С. 34 – 298
8. Домашнев А.И. Очерк современного немецкого языка в Австрии. – М.: Высш. школа, 1967. – 179 с.
9. Домашнев, А.И. Современный немецкий язык в его национальных вариантах. – Л.: Наука, 1983. – 231 с.
10. Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Т.Р. Кияк, О.Д. Огуй, А.М. Науменко. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
11. Кривоносов А.Т. Философия языка / А.Т. Кривоносов. – М.: ИЦ «Азбуковник», 2012. – 788 с.
12. Левицкий В.В. Семасиология. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 508 с.
13. Мальцева Д. Г. Страноведение через фразеологизмы. - М., Высш. школа, 1991. - 173 с.

14. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 288 с.
15. Розен Е. И. Немецкая лексика: история и современность. – М.: Высшая школа, 1991. – 96 с.
16. Ярцева Н. Г. Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: «Высшая школа», 1990.
17. Ammon U. Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz: Das Problem der nationalen Varietäten. — Berlin / New York: de Gruyter. — 1995. – 575 S.
18. Coseriu E. Geschichte der Sprachphilosophie. Von den Anfängen bis Rousseau. – Tübingen: Francke, 2003.
19. Die viersprachige Schweiz // Hrsg. von Hans Bickel u. Robert Schlapfer.- 2., neubearb. Aufl.- Aarau; Frankfurt a.M.; Salzburg:Sauerlander,2000.- 319 S.
20. Lakoff G., Johnson M. (1980) Metaphors we live by. – Chicago: Chicago University Press.
21. Muhr R. (hrsg.) Internationale Arbeiten zum österreichischen Deutsch und seinen nachbarsprachlichen Bezügen. — Wien: Verlag Holder-Pichler-Tempsky. - 1993— 133 S.
22. Oguй O. D. Lexikologie der deutschen Sprache / O. D. Oguй. – Winnytsya: Nowa Knyha, 2003. – 416 S.
23. Riesel E. Der Stil der deutschen Alltagsrede. — М.: Vyssaja skola, 1964. —315 S.
24. Sapir E. (1961) Die Sprache. — München: Max Hueber Verlag.
25. Weisgerber L. (1971) Die geschichtliche Kraft der deutschen Sprache. — Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwan.
26. Whorf B. L. (1956) Language, Thought and Reality. — Cambridge, Mass.: MIT; New York: J.Wiley; London: Chapman Hall.
27. Whorf B. L. (1997) Sprache – Denken – Wirklichkeit. Beiträge zur Metalinguistik und Sprachphilosophie. – Reinbeck bei Hamburg: Rowolt.
28. Wierzbicka A. (1996) Semantics, Primes and Universals. – Oxford, New York. – Oxford University Press.
29. Wierzbicka A. Understanding Cultures through their Key Words. – Oxford: - Oxford University Press., 1996.

Додаткова

- 1.Блэк М. (1960) Лингвистическая относительность: Теоретические воззрения Бэнджамена Ли Уорфа // Новое в лингвистике. — М. — Вып. 1. — С. 199 – 212.
2. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча проблема: (на матеріалі перекладів творів Української літератури англійською мовою). - Львів: Вища шк., вид-во при Львів. ун-ті, 1983. - 175 с.
3. Кубрякова Е. С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е. С. Кубрякова. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.
4. Леонтьев А. А. Национальные особенности коммуникации как междисциплинарная проблема. Объем, задачи и методы этнопсихолингвистики // Национально-культурная специфика речевого поведения. - М., 1977. - С. 5 – 14.
5. Потебня А. А. Из лекций по теории словесности: басня, пословица, поговорка. - Харьков, 1930. - 119 с.
6. Потебня А. А. Мысль и язык. - К.: Синто, 1993. - 190 с.
7. Райхштейн А. Д. Национально-культурный аспект интеркоммуникации // Иностранные языки в школе. -1986. - № 5. - С. 10 –14.
8. Серебренников Б. А. (ред) (1988) Роль человеческого фактора в языке (язык и картина мира).— М.: Наука.
9. Соколовская Ж. П. «Картина мира» в значении слов. «Семантический фанатизм» или «Катехизис семантики»? - Симферополь: Таврия, 1993. - 231 с.
10. Тарасов Е. Ф., Сорокин Ю. А. Национально-культурная специфика неречевого поведения // Национально-культурная специфика речевого поведения. - М., 1977. - С. 14 – 38.
11. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. - М.: Наука, 1986. - 143 с.
12. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. - М.: Школа «Языки русской культуры», 1996. - 284 с.
13. Clyne M. Language and Society in the German-Speaking Countries. Cambridge [u.a.]: Cambridge Univ. Press. - 1984
14. Clyne M. Pluricentric Languages. — Berlin / New York.- 1992. - 652 P.
15. Ebner J. Wie sagt man in Österreich? Wörterbuch der österreichischen Besonderheiten. Duden-

- Taschenbücher. — Mannheim / Wien / Zürich: Dudenverlag Bibliographisches Institut, 1980. — 252 S.
16. *Fillmore Ch.* Scenes-and-frames-semantics // Zampolli A. (ed) *Linguistic structures processing*. — Amsterdam / New York: North Holland Publ. — 1977. — p. 55-81.
 17. *Gipper H.* (1972) Gibt es ein sprachliches Relativitätsprinzip? Untersuchungen zur Sapir-Whorf Hypothese. — Frankfurt-am-Main: Fischer (Conditio humana).
 18. *Hexelschneider E.* Interkulturelle Verständigung und Fremdsprachenunterricht // *Deutsch als Fremdsprache*. - 1986. - N 1. - S. 1-6.
 19. *Kretschmer P.* Wortgeographie der hochdeutschen Umgangssprache. — Göttingen: Vandenhoeck. — 1969.
 20. *Lötscher, Andreas.* Schweizerdeutsch: Geschichte, Dialekte, Gebrauch. — Frauenfeld; Stuttgart: Huber, 1983
 21. *Meyer K.* Wie sagt man in der Schweiz? Wörterbuch der schweizerischen Besonderheiten. Duden-Taschenbücher. — Mannheim / Zürich: Dudenverlag, 1989. — 380 S.
 22. *Nord C.* Textanalyse und Übersetzen. Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse. — Heidelberg: Groos, 1995. — 285 S.
 23. *Österreichisches Wörterbuch*. — Wien: Verlag Jugend und Volk, Österreichischer Bundesverlag, 1990. — 501 S.
 24. *Pollak W.* Was halten die Österreicher von ihrem Deutsch? Eine sprachpolitische und soziosemiotische Analyse der sprachlichen Identität der Österreicher. - Wien: ÖGS//ISSS, 1992. — 170 S.
 25. *Rash F.* Die deutsche Sprache in der Schweiz. - Bern: Peter Lang, 2002. — 294 S.
 26. *Rosch E.* Natural categories // *Cognitive psychology*. 1973. — № 4. — S. 328-350.
 27. *Schaf A.* (1964) Sprache und Erkenntnis. — Wien / Frankfurt / Zürich: Europa Verlag.
 28. *Stolze R.* Übersetzungstheorien. Eine Einführung. Verlag Tübingen: Narr Verlag, 5., überarb. und erweiterte Auflage, 2008. — 285 S.
 29. *Werlen I.* (2002) Sprachliche Relativität. — Tübingen / Basel: Francke.
 30. *Wiesinger P.* (hrsg.) Das österreichische Deutsch. — Wien / Köln / Graz, Böhlau Verlag. - 1988.

Викладач

Остапович О.Я.